

26.03.2019

Asia/4

§ 109

Selvitys kasvatus- ja koulutuslautakunnalle Helsinki Lapset SIB -vaikuttavuusinvestoinnin hankinnasta

HEL 2019-003438 T 02 08 02 01

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti merkitä tiedoksi seuraavan selvityksen Helsinki Lapset SIB -vaikuttavuusinvestoinnin hankinnasta:

Yhteenveto

Helsinki Lapset SIB -vaikuttavuusinvestoinnin hankinnan tavoitteena on lisätä lasten hyvinvointia ja katkaista lastensuojeluasiakkuuksien periytymisen kierre kohdentamalla toimenpiteitä ennaltaehkäisevästi ja pitkäkestoisesti perheisiin, jotka on tunnistettu näitä toimenpiteitä tarvitseviksi sekä niistä hyötyviksi. Tukitoimet käännetään raskaista korjaavista palveluista varhaisen tuen kevyempiin ennakoiviin palveluihin.

Rahoitusinstrumenttina toimenpiteessä käytetään Lapset SIB (Social Impact Bond) -vaikuttavuusinvestoinnin mallia. Vaikuttavuussijoittamisen avulla yksityiset sijoittajat osallistuvat merkittävien yhteiskunnallisten ongelmien ehkäisemiseen ja ratkaisemiseen.

Toimenpiteiden suunnittelu ja toteuttaminen tapahtuvat yhteistyössä kunnan asiantuntijoiden ja ulkopuolisten organisaatioiden osaajien kanssa. SIB-mallilla rahoitetaan toimenpiteet, joilla haluttu lopputulos on saavutettavissa, ja sijoittajat kantavat toiminnan riskin. Kunta maksaa toimenpiteiden mitattavista ja todennettavista tuloksista.

KL-Kuntahankinnat Oy on kilpailuttanut toimeksiannon lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen -rahaston rakentamisesta, perustamisesta ja hallinnoinnista kesällä 2016. Kilpailutuksen voitti FIM Varainhoito Oy (FIM), joka käyttää Alihankkijoina kohdesektorin asiantuntijaa Lastensuojelun Keskusliittoa (LSKL) ja vaikuttavuussijoittamisen asiantuntijaa Epiqus Oy:tä (Epiqus).

Hankinta perustuu KL-Kuntahankinnat Oy:n puitesopimukseen KLKH111 Vaikuttavuusinvestointi – Lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin parantaminen, jonka perusteella kaupunki tekee asiakaskohtaisen sopimuksen FIM Pääomarahastot Oy:n ja FIM Varainhoito Oy:n kanssa. Helsingin kaupungin hankintapäätös tehdään kaupunginkansliassa.

Tausta

Yhteiskunnasta syrjään jääminen on usein nuorella monien vastoin-
käymisten summa, johon ovat vaikuttaneet myös oman lapsuudenper-
heen tilanteet. Toimeentulon vaikeudesta ja lastensuojelun tarpeen yli-
sukupolvistumisesta on tutkimuksellista näyttöä (esimerkiksi THL:n ko-
horttitutkimukset). Helsingissä alueellinen eriytyminen on saanut aikaan
keskittymiä, joissa lasten ja lapsiperheiden tukemisessa tarvitaan
enemmän panostuksia.

Sitra toteutti yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa analyysin las-
tensuojelun asiakkuuksista Meri-Rastilan ja Kallahden alueella. Analy-
ysissä tuotettiin palvelunkäyttötilastojen ja sosiaalityöntekijöiden arvioi-
den pohjalta asiakassegmentit, joissa kahdessa ryhmässä tunnistettiin
ylisukupolvisen syrjäytymisen riskiä.

Kohderyhmä ja palveluihin ohjautuminen

Hankkeen pääkohderyhmäksi valittiin lapset, joilla korostui käyttäytymi-
seen liittyvät ongelmat, kuten koulunkäynnin ja opiskelun vaikeudet,
psykkinen vointi ja mielenterveysongelmat, väkivaltainen käyttäytymi-
nen, päihteiden käyttö ja kaverisuhteet. Lisäksi palveluun otetaan lap-
sia, joiden perheissä on vanhemmuuteen liittyviä vaikeuksia.

Sitran tekemän analyysin mukaan osa lastensuojelun asiakkuuksista
olisi ollut ehkäistävissä ja tarve interventiopalveluille olisi tunnistettavis-
sa jo 4–6-vuotiailla. Nämä lapset koetaan palveluissa väliinputoajina ja
tarve perheiden kohdennetulle tukemiselle on suuri.

Jotta väestöpohja saadaan tarpeeksi laajaksi, kohdealueeksi valittiin
Mellunkylän ja Vuosaaren peruspiirit. Näiltä alueilta valitaan 40 lasta
perheineen vuosittain mukaan interventiopalveluihin. Erityisinä tuen
tarpeen tunnistamisen kiintopisteinä nähdään neuvolan 4-vuotistarkas-
tus ja varhaiskasvatus.

Interventiopalveluihin mukaantulon ehdoton edellytys on se, että perhe
on halukas yhteistyöhön. Koska tavoitteena on myös periytyvän huono-
osaisuuden, alueellisen eriarvoistumisen sekä yleisukupolvisen syrjäy-
tymiskierteen katkaiseminen, puututaan interventiokokonaisuudessa
juurisyihin ja perheen mahdollisiin riskitekijöihin, kuten koulutukseen ja
työllisyyteen. Lapsen sisarukset ovat interventionpalveluihin mukaan
oton puoltavana tekijänä.

Interventiomallina ”perheohjaamo”

Pääkohderyhmän lasten tarpeet liittyvät käyttäytymisen ongelmiin. In-
terventiokokonaisuudella pyritään tarttumaan ongelmien juurisyihin ja
palveluiden keskiöön otetaan lapsen koko perhe. Rinnalla kulkevassa
”Perheohjaamossa” on kolme eri tasoa: yksilöllinen tuki, ryhmätoiminta

sekä yhteisö- ja vertaistukiryhmä. Interventiomallin kehittäjänä on ollut Lastensuojelun keskusliitto ja palvelukokonaisuuden toteutus tulee tämän järjestön kautta.

Kohderyhmän perheet tunnustetaan yhteistyössä Helsingin kaupungin varhaiskasvatukseen, neuvolan, sosiaalitoimen sekä Lapset SIB -palveluntuottajan kanssa. Perheet saavat rinnalla kulkijan, joka tukee perhettä heidän omista tarpeistaan ja lähtökohdistaan käsin.

Uusia lapsia otetaan mukaan interventio-ohjelmaan vuosina 2019-2023 (viisi vuosikohorttia). Interventiokokonaisuus kestää yhteensä kuusi vuotta. Suurin osa perheiden interventioista toteutetaan kolmen vuoden kuluessa. Interventiojakso voi kuitenkin olla lyhempi tai pidempi riippuen lapsen ja perheen tarpeista. Interventiot siirtyvät vähitellen yksilötasosta yhteisötasolle.

Rahoitusmalli

Rahoitusinstrumenttina toimenpiteessä käytetään Lapset SIB -vaikuttavuusinvestoinnin mallia. Social Impact Bond (SIB) on tulosperusteinen rahoitussopimus ja vaikuttavuussijoittamisessa käytettävä instrumentti. SIB-mallilla rahoitetaan toimenpiteet, joilla haluttu lopputulos on saavutettavissa. Tulosperusteisessa rahoitussopimuksessa sijoittajat kantavat hankkeen taloudellisen riskin ja kunta maksaa toimenpiteiden mitattavista ja todennettavista tuloksista. Ohjelman sopimusjakso on 1.4.2019-31.3.2031.

Mallin tuloksia seurataan kaupungin yhdeksän eri palvelun kautta. Nämä palvelut ovat raskaita ja kalliita korjaavia palveluita, joiden käyttöä pyritään ennaltaehkäisemään. Kaupunki seuraa hankkeessa mukana olevien lasten palveluiden käyttömääriä näissä valituissa palveluissa ja raportoi niistä vuosittain rahastolle.

Lasten tulevat palvelunkäyttökustannukset arvioidaan Sitran analyysin mukaan olevan 39 000 euroa vuodessa lasta kohti. Interventiopalveluiden kustannukset arvioidaan olevan 8 300 euroa vuodessa lasta kohti, joten onnistuessaan malli tuottaisi huomattavia säästöjä. Interventioiden odotetaan ehkäisevän kymmenen prosenttia tulevista täysimääräisistä lastensuojeluasiakkuuksista. Lisäksi palveluista arvioidaan hyötyvän ainakin yksi sisarus.

Mallissa ennaltaehkäisevien toimien positiiviset vaikutukset näkyisivät rahastossa viiden vuoden jälkeen. Rahasto lähtee 5 prosentin tuotto-odotuksesta ja sen voittoleikkuri kulkee 8 prosentissa. Tämän enempää sijoittajat eivät saa tuottoa vaan tuotto jää Helsingille. Mikäli säästöä ei saavuteta, rahasto ja sijoittajat kantavat rahoitettujen interventioiden ja rahaston hallinnon kustannukset.

Tulospalkkio maksetaan kerran vuodessa. Rahastomallin mukaan ensimmäinen maksuerä tulee maksuun vuonna 2022 ja viimeinen 2032. Tuoton laskenta perustuu sovittujen palveluiden käyttöpäivien seurantaan, joita kaupunki raportoi rahastolle vuosittain. Viiden prosentin tuotto-odotuksella Helsingin tulospalkkioiden määrä olisi Sitran palvelukustannuslaskennan mukaan koko 12 vuoden ajalta arviolta 5,9 miljoonaa euroa. Palkkion maksaminen jakaantuisi sosiaali- ja terveystoimialan ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan välillä seurannassa olevien palveluiden kustannusjakauman kautta.

Hankkeen ohjaus ja koordinointi

Helsinki Lapset SIB -hankkeelle perustetaan ohjausryhmä, jolla on hankkeen budjettivastuu. Ohjausryhmä päättää mitä palveluita interventioon hankitaan ja tekee sopimukset palveluntuottajien kanssa. Ohjausryhmässä on rahaston ja kaupungin edustaja sekä näiden molempien osapuolten hyväksymä riippumaton jäsen.

Hankkeella on myös koordinaatioryhmä, joka on läheisessä yhteydessä konkreettiseen työhön. Koordinaatioryhmä raportoi hankkeen tilanteesta ohjausryhmälle ja ehdottaa ohjausryhmälle mitä palveluita lapset tarvitsivat.

Hankkeen seuranta ja arviointi

Hankkeen seuranta tehdään vuosittain kaupungin palvelun käyttöseurannan kautta, jossa katsotaan vaikuttavatko interventiotimet raskaita palveluita ennaltaehkäisevästi. Interventiopalveluita annetaan viiden vuoden ajan, mutta lasten seuranta jatkuu koko hankkeen loppuajan, joka kokonaisuudessaan on 12 vuotta.

Lisäksi kaupunki seuraa näkykö tehdyillä toimilla alueellisia vaikutuksia Mellunkylän ja Vuosaaren alueella. Seuranta-ajan loppuun kertyneistä aineistosta tehdään analyysi ja tuloksista raportoidaan. Tulosten laajaa analyysiä varten haetaan kaupungille mahdollisia tutkimuskumppaneita. Lisäksi varaudutaan tekemään yhteistyötä THL:n kanssa, jos se käynnistää aiheesta tutkimuksen. Hankkeen ohjausryhmä vastaa ohjelman seurannasta ja arvioinnista.

Käsittely

Asian aikana kuultavana olivat Katja Rajaniemi ja Crister Nyberg. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Pöydällepanoehdotus:
Vesa Korkkula: Pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kannattaja: Heikki Valmu

1 äänestys

JAA-ehdotus: Asian käsittelyä jatketaan
EI-ehdotus: Pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Jaa-äännet: 8

Ted Apter, Fatim Diarra, Martina Harms-Aalto, Ville Jalovaara, Tiina Larsson, Dani Niskanen, Pia Pakarinen, Ozan Yanar

Ei-äännet: 2

Vesa Korkkula, Heikki Valmu

Tyhjä: 0

Poissa: 3

Abdirahim Husu Hussein, Emma Kari, Pia Kopra

Äänestyksessä asian käsittelyä päätettiin jatkaa. Muita ehdotuksia ei tehty, joten asiasta päätettiin esittelijän ehdotuksen mukaisesti.

Vesa Korkkula: Jätän eriävän mielipiteen Helsinki Lapset SIB -vaikuttavuusinvestoinnin hankinnasta.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Katja Rajaniemi, projektipäällikkö, puhelin: 310 23625
katja.rajaniemi(a)hel.fi
Crister Nyberg, opiskelijahuollon päällikkö, puhelin: 310 86659
crister.nyberg(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Helsinki Lapset SIB -vaikuttavuusinvestoinnin hankinta on kaupungin-hallituksen kaupunkistrategian mukaisen Mukana-ohjelman yksi toimenpiteistä. Mukana-ohjelma on kaupungin yhteinen syrjäytymisen ehkäisemisen kärkihanke.

Vastaavaa hankintaa ei ole aiemmin tehty kaupungilla. Hankinta on tarkoitus tehdä 30.4.2019 mennessä.

26.03.2019

Asia/4

Selvitys tuodaan samansisältöisenä tiedoksi sekä kasvatus- ja koulutuslautakunnalle että sosiaali- ja terveyslautakunnalle.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Katja Rajaniemi, projektipäällikkö, puhelin: 310 23625
katja.rajanemi(a)hel.fi
Crister Nyberg, opiskelijahuollon päällikkö, puhelin: 310 86659
crister.nyberg(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano